

شاخصهای اجتماعی فرهنگی موثر در حضور پذیری کودکان 0-14 ساله در فضاهای عمومی شهر شاندیز

1. فاطمه دانشور عنبران، 2. کتایون علیزاده، 3. حمید جعفری

1. دانشجوی دکتری برنامه ریزی شهری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد

2. دانشیار جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد (نویسنده مسئول)

3. دانشیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد

تاریخ دریافت 1400/01/22 تاریخ پذیرش 1400/04/21

چکیده:

امروزه فضاهای عمومی شهرها، غالباً فاقد استانداردهای مناسب و ایمن برای کودکان هستند این در حالی است که اقداماتی نظیر ایجاد کنوانسیون جهانی حقوق کودکان، پروژه شهرهای دوستدار کودک و... در حال اجرا می‌باشد. این پژوهش با هدف بررسی شاخصهای اجتماعی فرهنگی موثر در حضور پذیری کودکان در فضاهای عمومی رو باز شهر شاندیز انجام شده است جامعه آماری مورد بررسی در این پژوهش، کودکان 0-14 ساله شهر شاندیز بر اساس سرشماری نفوس و مسکن سال 1395 و والدین آنها می‌باشند برای تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده شده است، تعداد 350 کودک - والد مورد پرسشگری قرار گرفتند. این پژوهش از نوع کاربردی بوده و روش انجام آن نیز توصیفی - تحلیلی است و از روش‌های آماری ناپارامتریک جهت سنجش و تحلیل پرسشنامه‌ها به کمک نرم افزار SPSS بهره گرفته شده است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که مقدار ضریب همبستگی برای سه عامل مشارکت، امنیت و نظم اجتماعی به ترتیب برابر با 0/201، 0/247 و 0/116 مثبت می‌باشد بنابراین کیفیت شاخصهای اجتماعی فرهنگی فوق با حضورپذیری کودکان در فضاهای عمومی رابطه مستقیمی دارند اما در فضاهای عمومی شهر شاندیز این شاخص‌ها از وضعیت مطلوبی برخوردار نیستند.

کلیدواژه‌ها: کودک، فضاهای عمومی، شهر دوستدار کودک، مشارکت، حضور پذیری، شهرشاندیز

مقدمه:

با توجه به اینکه کودکان یک چهارم جمعیت شهرها را تشکیل می‌دهند، ایجاد شهر دوستدار کودک یعنی شهری که قلب آن برای کودکان بتپد (<https://www.isna.ir/news>) امری ضروری است. برطبق آمار سازمان ملل، امروزه بیش از نیمی از جمعیت جهان (54 درصد) در مناطق شهری زندگی می‌کنند (Paul & Sen., 2018: 142). تخمین زده می‌شود که تا سال 2050، تقریباً 70 درصد از کودکان جهان در مناطق شهری زندگی می‌کنند (<https://childfriendlycities.org/growing-cities/2019>). ولی با آنکه شهرها منزلگاه بخش روز افزونی از کودکان جهان هستند. هنوز، بیشتر شهرها برای کودکان مطلوب نیستند و حاکمانی دارند که گامهای اندکی برای برآوردن نیازهای کودکان و تعیین اولویتهای آنان برداشته‌اند (ضیایی، 1392: 56). در حالیکه کودکان به دلیل شرایط سنی، جسمی و روحی ویژه تفاوت‌های آشکاری با سایر شهروندان داشته و نیازهای خاص خود را دارند. کمبود فضاهایی که کودکان بتوانند در آن به بازی و فعالیت خلاقانه بپردازد، آلودگی‌های محیطی، عدم رعایت حقوق اولیه، نبود امنیت و ایمنی، عدم مشارکت در برنامه‌ریزیها و ... مشکلاتی است که کودکان در شهرها با آن مواجه هستند (رضوانی و همکاران، 1395: 6). در واقع بسیاری از فضاهایی که برای کودکان خلق می‌شوند (کوچه، خیابان، معابر) به ابعاد مختلف وجودی کودک توجه ندارند این فضاها نه تنها به رشد کودک در ابعاد مختلف کمک نمی‌کنند، بلکه در بسیاری از موارد باعث پدید آمدن احساس کسالت در کودک شده، زمینه بروز رفتارهای ناهنجار را در او به وجود می‌آورند و موجب کم‌رنگ شدن خلاقیت‌های ناب کودکان می‌گردند (معینی، 1395: 196) در حالیکه کودک نیازمند محیطی است که آن را مخاطب قرار دهد (پارسا و همکاران، 1397: 110) ولیکن متأسفانه در بیشتر برنامه ریزیهای شهرهای ایران هم به مسائل اجتماعی شهر، به ویژه برای کودکان، زیاد توجهی صورت نگرفته است. با توجه به نیازهای خاص کودکان،

ظرفیت‌های لازم برای حضور فعال کودکان به اندازه کافی و بسنده پیش‌بینی نشده است و در اکثر طراحیهای فضاهای عمومی، صرفاً به تأمین وسایل بازی برای کودکان، بدون توجه به سایر نیازهای ایشان بسنده شده است. برای اینکه فضاهای عمومی طراحی شده برای کودکان بتوانند در روند رشد کودک در ابعاد مختلف تأثیر مثبت گذارند، طراحی آن باید براساس مبانی نظری و اصولی صورت پذیرد که بر پایه شناخت همه جانبه از کودک در حالی که فضاهای عمومی شهرها از قبیل معابر، کوچه ها، میادین، پارکها، زمینهای بازی، ... عرصه‌ای است که نه تنها موجب اجتماعی شدن کودکان و نوجوانان می‌شوند بلکه به طور کلی، روابط با گروه همسالان که به عنوان شاخص مهمی از سازگاری در آینده و دوران بزرگسالی می‌باشند را نیز تنظیم می‌نمایند (معینی، 1395: 196) فرضیه مورد بررسی در این پژوهش عبارتست از: به نظر می‌رسد عوامل اجتماعی نظیر احساس امنیت، نظم اجتماعی و مشارکت در افزایش حضورپذیری کودکان در شهر موثر است.

1- پیشینه و سابقه تحقیق :

در جدول (1) پیشینه تحقیق آورده شده است. بررسی ادبیات موضوع تحقیق منجر به شناسایی مسائل بیشتر و جدیدتر شده و پژوهشگر ایده‌های جدیدی برای توسعه پژوهشهای دیگران به دست می‌آورد (حافظ‌نیا: 1393: 109).

2- روش شناسی تحقیق

1-2- روش تحقیق

پژوهش در دست انجام از نوع کاربردی و به لحاظ روش انجام این تحقیق، توصیفی-تحلیلی است. برای دستیابی به اطلاعات مورد نیاز از دو روش کتابخانه‌ای و میدانی استفاده شده است. جامعه آماری این پژوهش کودکان 0-14 ساله شهر شاندیز است که بر طبق آخرین سرشماری نفوس و مسکن سال 1395 معادل 3872 نفر بوده است. با استفاده از فرمول کوکران تعداد 350 شهروند (کودک و والد) برای پرسشگری انتخاب شده‌اند که

با کمک روش آماری نا پارامتریک نسبت به تحلیل داده های تحقیق اقدام کردیم.

جدول 1: پیشینه و سابقه تحقیق

ردیف	نام محقق	سال تحقیق	عنوان تحقیق	نتیجه تحقیق
1	علیمردانی و همکاران	1399	الگوی ایجادفضای شهری برای ترغیب حضور کودکان (بگذر سنگ سیاه، شیراز)	کودک پس از محیط خانه، در دوران نوپایی پا در فضاهای شهری می گذارد. این فضاها باید در عین ایمن بودن موجب بروز رفتار خلاقانه، بالا رفتن سطح مشارکت و ایجاد حس شادی و به وجود آوردن حس تعلق به مکان در کودک شود.
2	اداره کل مطالعات و فرهنگی، امیراحمدی، وهم کارن	1395	شهر دوستدار کودک	هدف اصلی کتاب ارائه راهبردها و راهکارهایی برای تحقق شهر دوستدار کودک است.
3	اسماعیل زاده کواکی و اخوان مهدوی	1398	شهر اسلامی دوستدار کودک	هدف کتاب بررسی وضعیت شاخص فضاهای مناسب کودکان در شهر مشهد و ارائه راهکارها و پیشنهادهای مناسب برای جبران کمبودها است
4	ابراهیمی و همکاران	1398	بازطراحی محله آذربایجان تهران با محوریت شاخص های موثر در امنیت کودکان در فضای شهری (فضای دوستدار کودک)	نتیجه اینکه شهر دوستدار کودک شهری است که کودکان به لحاظ ذهنی زندگی آرامش می کنند این احساس آرامش با امنیت اجتماعی و ایمنی رابطه مستقیم دارد.
5	جین جیکوبز	1398	مرگ و زندگی شهرهای بزرگ آمریکا	در این کتاب جین جیکوبز به عنوان یک جامعه شناس به تحلیل و اظهار نظر در مورد تأثیر خصوصیات کالبدی محیط شهری و به ویژه نقش خیابان ها در مراودات اجتماعی و سرزندگی و امنیت شهری و مناسب سازی پیاده راهها برای استفاده کودکان پرداخته است.
6	بهرام پوروملک افضلی	1397	نقش مؤلفه «ایمنی و امنیت» فضاهای شهری در حضورپذیری کودکان مطالعه موردی: منطقه 6 تهران	در این پژوهش بررسی تأثیر معیارهای مذکور بر حضور کودکان از طریق همبستگی پیرسون تعیین و مشخص گردید از این میان، ایمنی و امنیت بیشترین تأثیر هم جهت را بر میزان حضور کودکان در فضاهای شهری این محله دارد.
7	عبدالله زاده و همکاران	1397	مطالعه کارکرد امنیت در بافتهای تاریخی با رویکرد شهر دوستدار کودک، نمونه موردی: محله بالا کفت شیراز	به بررسی حس امنیت در میان گروه کودکان در فضاهای شهری می پردازد و نتیجه این است که سه معیار ایمنی و امنیت، محیط بدون خشونت و آزادی، تحرک و پویایی به ترتیب با نسبت بخت 0/208، 4/48، بر میزان استفاده کودکان از این محله تأثیرگذار است.
8	سازمان شهر داریها و دهیاریهای کشور.	1397	شهرهای دوستدار کودک؛ اصول و ویژگیها و ضوابط راهبردی برای شهرداریها	در این کتابچه ضوابط اصول طراحی فضاهای بازی کودکان نوشته شده است و به فرایند کلی مکانیابی فضاهای دوستدار کودک بر اساس مقیاسهای عملکردی پرداخته است.

9	علیزاده و عنبري	1396	نقش فضاهای بی دفاع شهری در وقوع جرم با تأکید بر پارک‌های منطقه 9 مشهد	در این تحقیق به نقش ویژگی های کالبدی و اجتماعی، در فرایند شکل‌گیری و بروز رفتارهای خشونت آمیز در فضاهای بی‌دفاع شهری و میزان امنیت در این فضاها پرداخته نتایج تحقیق نشان داد که، در تمامی شاخص های مطرح شده سطح معناداری به دست آمده 0/000 است که نشان دهنده رابطه معنادار و مثبت بین عوامل موثر در کاهش امنیت در پارکها و افزایش میزان جرم است
10	سجادیان و همکاران	1395	بررسی احساس امنیت اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن (نمونه موردی شهر ایذه)	نتیجه اینکه بین سطح رضایتمندی نسبت به محله، حس تعلق و مالکیت و حس امنیت و آرامش نسبت به محله مسکونی با احساس ناامنی اجتماعی شهروندان رابطه معکوس و معناداری وجود دارد.
12	بهرامی و همکاران	1389	بستر سازی برای ارتقای نظم اجتماعی از طریق فرهنگ سازی ترافیکی در کودکان پیش دبستانی	در تحقیق صورت گرفته در فرهنگ سازی ترافیکی کودکان پیش دبستانی اثر اجرای برنامه خاص این آموزش در نظم پذیری این کودکان توسط مربیان آنان مشاهده و بیان گردیده است
14	شبیعه	1385	آماده سازی شهر برای کودکان	این کتاب در زمینه مناسب سازی فضاهای شهری برای کودکان برای اولین بار در ایران تدوین شده، ضمن بررسی نحوه برخورد با کودکان، به نیازهای آنان به عنوان اصلی ترین گروههای اجتماعی شهر اشاره دارد و شهرها چگونه باید به تأمین نیازهای کودکان بپردازند
15	شورای تحقیقات نروژ و مشاور Capgemini Rørholt	2019	The Traffic Agent	برنامه ای است که به کودکان در اسلو اجازه می دهد تا از امنیت خیابان های خود در زمان واقعی گزارش دهند و با استفاده از GPS ردیابی می شوند ، بنابراین محققان می توانند دقیقاً مکانهای خطرناک را شناسایی و گزارش کنند که راه حل ها محلی و فوری برای ایجاد نظم و آرامش در فضاهای شهری هست
16	فوستر و همکاران	2014	تأثیرات ترس از جرم در راه رفتن و پیاده روی افراد	با استفاده از مدل رگرسیون خطی اثرات ترس از جرم در راه رفتن و پیاده را روی افراد در استرالیا بررسی و تجزیه و تحلیل کردند نتیجه اینکه با افزایش مداخلات و تصمیم گیریهای درست می توان بر ترس از محیط غلبه کرد و میزان پیاده روی را افزایش داد.
17	مویدفرو و فروغ	1398	برنامه ریزی شهر دوستدار کودک در راستای ارتقا مشارکت نوجوانان (مطالعه موردی: شهر آباد)	راهبردهایی همچون تسهیل مشارکت نوجوانان از طریق برگزاری جلسات نظرسنجی از نوجوانان، ارتقا کیفیت کالبدی محلات و بهبود دسترسی افزایش حس امنیت و توانمندسازی نوجوانان و خانواده‌ها... در حیطه مداخل شهری و سایر نهادها پیشنهاد می‌شود.
18	عزتیان	1396	عوامل و موانع مشارکت کودکان در تشکیل فضای شهری	با بهره گیری از راهکارهای اجرایی تجارب در جوامع مختلف، عوامل موثر در موفقیت یا شکست مشارکت همکارانه کودکان را شناسایی کرد و برای تحقق یک پروژه شهرسازی مشارکتی کودکان در فرایند طراحی فضاهای شهری ایران به کار برد

می پیوندند. (Ramlee, 2015:4). اما فرد در انجام اعمالش در آن آزاد نبوده و هنجارها و قوانین بر رفتار وی نظارت دارند (موحدی وهمکاران، 1398: 77). در این پژوهش منظور از فضاهای عمومی، فضاهای باز شهری غیر مسقف مانند، معبر، خیابان، میدان، پارک و... است.

3-2- کودک:

منظور از کودک هر بشری است که کمتر از 18 سال سن دارد، مگر اینکه براساس قانون قابل اعمال در مورد کودک، سن قانونی کمتر تعیین شده باشد بر اساس ماده 1 اعلامیه حقوق کودک منظور از کودک هر انسان دارای کمتر از 18 سال سن است، مگر اینکه براساس قانون قابل اعمال در مورد کودک، سن قانونی کمتر تعیین شده باشد. <http://www.unic-ir.org> طبق تعریف فرهنگ فارسی معین، کودک به معنای کوچک، صغیر و فرزندى که به حد بلوغ نرسیده (پسر یا دختر) می باشد (کربلایی و همکاران، 1393: 60). در این پژوهش، با توجه به تعاریف ذکر شده و وجود نتایج سرشماری در مرکز آمار کشور، کودک انسانی است که سن کمتر از 14 سال دارد.

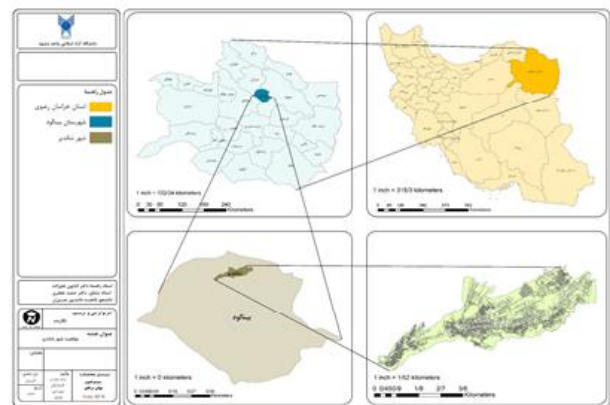
3-3 رشد اجتماعی و مشارکت:

رشد اجتماعی فرآیندی است که از طریق آن فرد آگاهی-ها، ارزش‌ها، برقراری روابط و مهارت‌های اجتماعی را کسب می‌کند (ستوده، 1397: 56). و مشارکت کودکان در برنامه‌ریزی‌ها راهی برای پیشرفت و شکوفاشدن خلاقیت‌های آنان است. مشارکت اجتماعی کودکان، مسئله پیچیده‌ای است که نه تنها با انگیزه رو به رشد و توانایی-های آنان، بلکه بر حسب بافت فرهنگی و خانوادگی کودکان تغییر می‌کند. یکی از بهترین روشها برای دستیابی به محیط‌های مناسب برای کودکان و نوجوانان این است که آنان در ساخت و برنامه‌ریزی شهر دوستدار کودک مشارکت داده شوند. بهتر است این کار با مشارکت کودکان و نوجوانان در برنامه‌های دولت و جامعه محلی

2-2- قلمرو جغرافیایی پژوهش:

شهر بیلاقی شاندیز از سطح دریا ۱۴۰۰ متر ارتفاع دارد این شهر در طول جغرافیایی ۵۹ درجه و ۱۷ دقیقه و عرض

جغرافیایی ۳۶ درجه و ۲۳ دقیقه واقع شده است. شهر شاندیز در استان خراسان رضوی در شمال شرق ایران و در ۱۲ کیلومتری شمال غربی مادر شهر مشهد قرار دارد. این شهر از شمال به میان ولایت و از جنوب به شهرستان نیشابور و از مشرق با طرقله و از غرب با گلکان و چناران مجاور می‌باشد و دارای وسعتی حدود ۳۷،۸۲۵ کیلومتر مربع است (<http://jahaniran.ir>). بر طبق آمار آبان ماه سال ۱۳۹۵، از جمعیت ۱۳۹۸۷ نفر شهر شاندیز نزدیک به ۳۸۵۲ برابر با ۲۷/۵ درصد جمعیت در طبقات سنی ۰-۱۴ ساله می‌باشند (درگاه ملی آمار ایران، ۱۳۹۵).

شکل ۱. موقعیت منطقه تحقیق

3- مبانی نظری تحقیق:

3-1 - فضاهای عمومی شهری

فضاهای عمومی شهری آن دسته از فضاها هستند که عموم شهروندان بدون نیاز به کنترل، حق ورود و حضور در آنجا را دارند؛ مانند فضاهایی چون خیابان، پارک، میادین، بازارها (نوروزی و نسترن، ۱۳۹۳: ۹۰) تحت مالکیت (یا استفاده) عمومی قرار دارند و بدون هزینه خاصی مورد استفاده عموم قرار می‌گیرند. (UN - Habitat, 2015:10) و مکانهایی هستند که در آنها تعاملات اجتماعی و حس مکان به وقوع

شهرهایی گفته می‌شود که در آن، حقوق اساسی بچه‌ها مثل سلامت، حمل و نقل، حمایت، آموزش و فرهنگ رعایت می‌شود (Wilks, 2007: 27). پنج اصل اساسی حقوق کودکان که در کنوانسیون حقوق کودک مندرج شده است در شکل زیر نشان داده شده است: شکل 2: پنج اصل اساسی از حقوق کودکان.

(UNICEF Child Friendly Cities and Communities Handbook, 2018:12)

به رسمیت شناختن رسمی یک شهر توسط یونیسف به عنوان "شهر دوستدار کودک" و احراز حق به عضویت درآمدن شهر یا اجتماع محلی در CFCI یونیسف برای مدت زمان مورد توافق (1 تا 5 سال) زمان می‌برد ساختار شهر دوستدار کودک از کشوری به کشور دیگر متفاوت است، اما در شکل ایده‌آل، ایجاد یک شهر دوستدار کودک، گام‌های زیر را در بر می‌گیرد:

- عقد تفاهم‌نامه میان دفتر کشوری یونیسف یا کمیته ملی، دولت محلی و یا دیگر ذینفعان محلی؛
- تحلیل وضعیت حقوق کودکان به منظور ایجاد مبنا و معیاری برای نظارت بر پیشرفت کار؛
- ایجاد و توسعه طرح عملیاتی CFCI¹ با بیانی واضح در مورد نتایج مورد نظر، شاخص‌ها و معیارهای مشخص برای به رسمیت شناختن به عنوان "شهر دوستدار کودک" توسط یونیسف؛
- مرحله اجرا؛

چارچوب پایش و ارزیابی؛ (لوئیس تیوانت: 1397، 16) & (Daneshvar, Alizadeh, Jafari:2021,8)

شروع شود تا با تنظیم دستور کاری برای پیشرفت جامعه کمک کند. (خوارزمی و همکاران، 1395: 76).، که اگر به درستی انجام گیرد، می‌تواند در حل معضلات اجتماعی جوامع بسیار مؤثر باشد یکی از اصلی‌ترین این موضوعات، حوزه نظم و انضباط اجتماعی است که سبب رشد اجتماعی جوامع می‌شود (بهرامی و همکاران، 1389: 1).

3-4- حضورپذیری:

حضور پذیری روندی است که فرد را برای برقراری ارتباط حیات جمعی آماده می‌نماید و اجتماع پذیری در واقع یعنی چگونگی اجتماعی شدن افراد و پذیرش و رعایت کردن قوانین و اصولی که در عین حال که احترام متقابل را جویا می‌شود به تعامل اجتماعی با سایرین هم بیانجامد. فضاهای عمومی مکان‌هایی هستند که بیشترین برخورد های متقابل میان افراد در آنها اتفاق می‌افتد. (لشکری، رمضانیان، 10:1394) فضاهای شهری به عنوان قلمروهای عمومی و کانون عمل طراحی شهری تنها با حضور انسان معنا می‌یابند (کاشانی جو و همکاران، 1392: 247).

3-5- امنیت:

منظور داشتن احساسی ایمنی و امنیت برای مشارکت کامل در زندگی و انجام چیزهایی است که کودکان و نوجوانان نیاز به انجام آنها دارند در این زمینه محیط ساخته شده می‌تواند در تجربه کودکان از داشتن احساسی مثبت از خود به روشهای زیر نقش داشته باشد؛ امن‌تر کردن اماکن عمومی جامعه برای کودکان؛ افزایش توانایی کودکان در احساس امنیت و ارتباط با جامع؛ (حبیبی؛ حجازی، 41:1394). فضای شهری امن فضایی است که امنیت همه افراد را در جامعه فراهم آورد. کودکان نیز مانند سایر شهروندان باید از تمامی این حقوق برخوردار باشند در غیر اینصورت خطر آسیبهای جسمی و روحی مانع حضور آنها در فضاهای عمومی می‌شود (Mitchell, et al. 2007: pp98-104).

3-6- شهر دوستدار کودک:

مفهوم شهر دوستدار کودک به طور کل به این معنی است که دولتمردان چگونه این شهرها را بر اساس علایق بچه‌ها اداره می‌کنند (Cohen et al, 2010: 238). و نیز به

¹ The Child Friendly Cities Initiative

4- آزمون فرضیه پژوهش:

در این بخش با استفاده از آزمون ضریب همبستگی اسپیرمن به بررسی فرضیه پژوهش پرداخته شده است. آزمون ضریب همبستگی اسپیرمن از مجموعه آزمون‌های ناپارامتریک در SPSS بوده که ضریب همبستگی را بر اساس رتبه (نمرات یا داده‌ها) که میزان همبستگی بین دو متغیر در سطح ترتیبی است را اندازه‌گیری می‌کند. ضریب همبستگی اسپیرمن که معادل ناپارامتری ضریب همبستگی پیرسون است صرفاً همبستگی میان رتبه‌های دو متغیر در جامعه‌های با حجم نمونه کم را نشان می‌دهد. بنابراین در همبستگی رتبه‌ای اسپیرمن، جفت متغیرها به جای اندازه‌های فاصله‌ای یا نسبی، به اندازه‌های ترتیبی (رتبه‌ای) بیان می‌شوند. طبق جدول و نمودار فوق در بیشتر شهروندان (49 درصد) هنگام تفریح در معابر، آرامش ذهنی مبنی بر عدم حضور خلافکاران، معتادان و ... به میزان کم وجود دارد. طبق جدول و نمودار شماره فوق بیشتر شهروندان (31 درصد) بر این نظر هستند که حضور کودکان در محله بدون مواجه شدن با مشکل به میزان کم امکان‌پذیر می‌باشد. براساس جدول 7، مقدار سطح معنی‌داری برای رابطه بین حضورپذیری و بعد احساس امنیت در محیط از عوامل اجتماعی-فرهنگی از 0/05 کمتر است بنابراین بین این دو رابطه معنی‌داری وجود دارد. همچنین مقدار ضریب همبستگی برابر با 0/247 و مثبت است، بنابراین بین حضورپذیری و بعد احساس امنیت در محیط از عوامل اجتماعی-فرهنگی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. مقدار سطح معنی‌داری برای رابطه بین حضورپذیری و بعد نظم اجتماعی از عوامل اجتماعی-فرهنگی از 0/05 کمتر است بنابراین بین این دو رابطه وجود دارد. همچنین مقدار ضریب همبستگی برابر با 0/116 و مثبت است، بنابراین بین حضورپذیری و بعد نظم اجتماعی از عوامل اجتماعی-فرهنگی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. مقدار سطح معنی‌داری برای رابطه بین حضورپذیری و بعد قابلیت مشارکت از عوامل اجتماعی-فرهنگی از 0/05 کمتر است بنابراین بین دو

مورد ذکر شده رابطه وجود دارد. همچنین مقدار ضریب همبستگی برابر با 0/201 و مثبت است، بنابراین بین حضورپذیری و بعد قابلیت مشارکت از عوامل اجتماعی-فرهنگی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. بنابراین با اطمینان 95 درصد می‌توان گفت: عوامل اجتماعی نظیر احساس امنیت در محیط، نظم اجتماعی و قابلیت مشارکت در افزایش حضورپذیری کودکان در شهر موثر است. بنابراین فرضیه تأیید می‌شود.

رشد و شکوفایی کودکان از ابعاد مختلفی، بررسی می‌شود. که در این پژوهش با استفاده از برخی از سوالات پرسشنامه، متغیر الگوهای اجتماعی-فرهنگی محاسبه شده و در نهایت برای بررسی فرضیه فوق از ضریب همبستگی اسپیرمن که رابطه بین عوامل اجتماعی-فرهنگی و افزایش حضورپذیری کودکان در فضاهای عمومی شهر شاندیز را می‌سنجد، استفاده شده است. نتایج این آزمون در جدول زیر ارائه شده است:

5- بررسی نرمال بودن متغیرها:

برای بررسی نرمال بودن داده‌ها باید از آزمون‌های کولموگروف-اسمیرنوف و شاپیرو ویلک، استفاده شود. نتایج در جدول زیر ارائه شده است: طبق جدول شماره 1، مقدار سطح معنی‌داری برای همه متغیرها از 0/05 کمتر است، بنابراین می‌توان گفت متغیرها نرمال نیستند.

نتیجه‌گیری:

با توجه به بررسی فضاهای عمومی سطح شهر شاندیز و نتایج حاصل از بررسی توصیفی پرسشنامه‌ها و تجزیه و تحلیل آنها و بررسی فرضیه تحقیق مشخص شد میزان حضورپذیری کودکان در فضاهای عمومی شهر شاندیز، با کیفیت شاخصهای اجتماعی فرهنگی در فضاهای عمومی رابطه مستقیم دارد ولیکن متاسفانه زیرساختهای فضاهای عمومی شهر در وضع موجود منطبق بر معیارهای شهر دوستدار کودک و مناسب با نیازهای واقعی و ضروری آنان طراحی نشده است. و در بیشتر برنامه‌ریزیها و طراحیهای انجام شده در فضاهای شهری متاسفانه کودکان در برنامه‌ریزیها و اجرا مشارکت داده نمی‌شوند و فضاهای عمومی

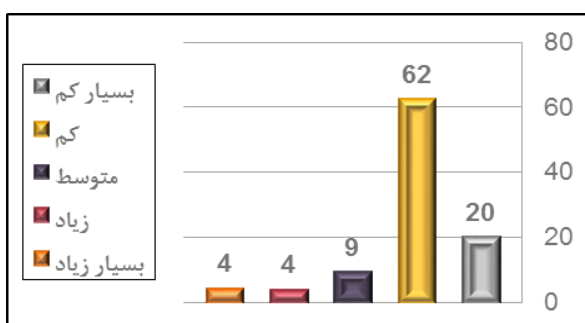
نکات تامین مسائل امنیتی کودکان در سطح فضاهای عمومی برای انجام فعالیتها و تعاملات روزانه کودکان ضروری هست و در نهایت، یافته‌ها، نشان دهنده این است که اکثر فضاهای عمومی شهر شاندیز در وضع موجود منطبق بر معیارهای شهر دوستدار کودک نیست و نیازهای واقعی و ضروری کودکان در برنامه‌ریزیها و طراحی‌های فضاهای عمومی شهر دیده نشده است. لذا ارتقاء کیفیت محیط و عرصه‌های همگانی و الزامات بهره‌برداری و نگهداری و همچنین ایجاد ترتیبات مدیریتی بلندمدت و مناسب برای کودکان، با هدف ایجاد محیط دوستدار کودک نیازمند وجود همکاری بین شهرداری شاندیز و نهادهایی چون آموزش و پرورش، بهزیستی و شورای شهر شاندیز و سازمان‌های مردم نهاد است. در نهایت با توجه به اینکه میزان شاخص حضورپذیری کودکان با بهبود عوامل اجتماعی فرهنگی رابطه مستقیمی دارد بنابراین با دخیل کردن شاخصهای اجتماعی فرهنگی، در برنامه ریزهای شهر با توجه به خواست، نیاز و علاقه کودکان برای الحاق شهر شاندیز به شهرهای دوستدار کودک و رشد و شکوفایی استعدادها و شادابی کودکان در آینده امری ضروری است.

سطح شهر تنها توسط بزرگسالان و مطابق با نیاز آنها برنامه‌ریزی و اجرا می‌شود که برای رفع مشکلات و نابسامنیهای اجتماعی_فرهنگی و ایجاد نظم و آرامش در سطح شهر وجود تمهیدات و امکانات امنیتی در فضاها مثل خط کشی مسیرعابر پیاده در خیابان و احداث پل عابر، و وجود پارک محلی ایمن برای بازی کودکان و برگزاری فعالیتهای فرهنگی و... بسیاری فاکتورهای دیگر در این رابطه از اهمیت خاصی برخوردار هست که باید رعایت شود در نهایت از بین عوامل اجتماعی فرهنگی بیشترین رابطه معناداری و مثبت را در میزان حضورپذیری، شاخص احساس امنیت در محیط با 0/247 و مشارکت 0/116 از آن خود کرده است که میزان اهمیت مسائل اجتماعی مانند امنیت و ایمنی فضاهای عمومی و مشارکت کودکان در برنامه‌ریزیها،... را در افزایش حضور کودکان در سطح فضاهای عمومی شهر شاندیز مشخص می‌کند. که در بین عوامل اجتماعی نبود امنیت در سطح فضاهای عمومی شهر شاندیز (کوچه، خیابان، میدان و پارکها) کودکان و والدین آنها را بیشتر از موارد دیگر آزار میدهد و استرس بسیاری برای آنان در حین حضور در فضاهای عمومی فراهم می‌کند برای رفع این مشکلات، اجرای

شماره 2: نتایج آزمون نرمال بودن متغیرها

متغیرها		آزمون کولموگوروف- اسمیرنوف		
متغیرها	آماره	درجه آزادی	سطح معناداری	آماره
اجتماعی فرهنگی	0.139	350	0.000	0.951
اجتماعی (کودکان)	0.226	350	0.000	0.799

جدول شماره 3 میزان مشارکت کودکان در برنامه ریزی شهری و جدول 4. توزیه شاخص مشارکت در برنامه ریزی شهری برای کودکان

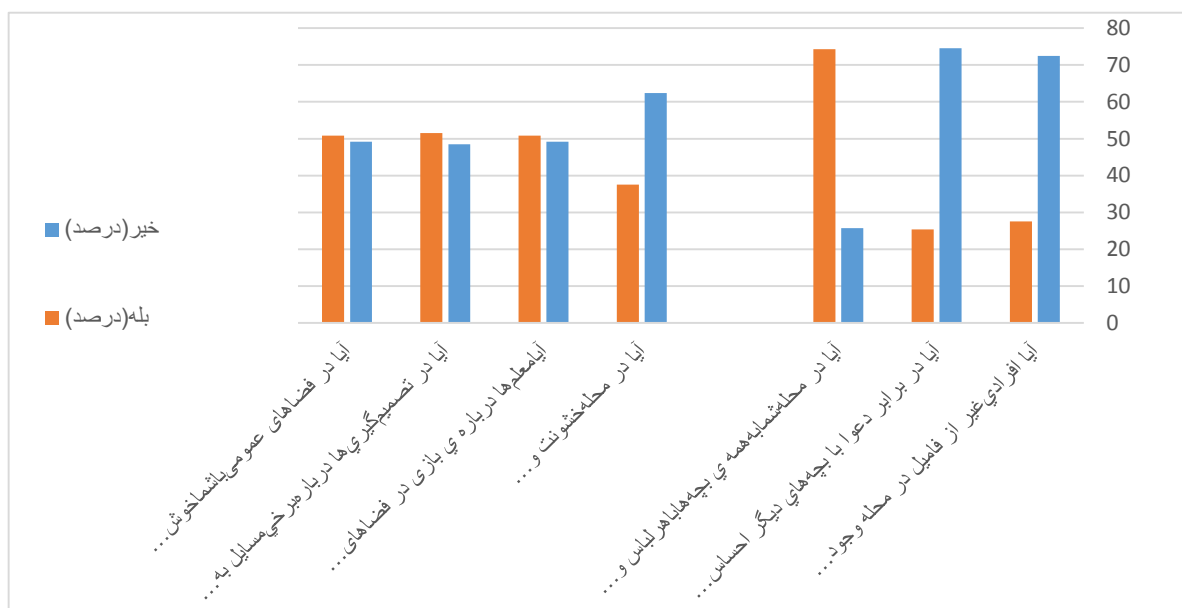

شاخص	نظرات	فراوانی	درصد فراوانی
به چه میزان در برنامه ریزی های شهری مسئولین نظرات و علایق کودکان تان رامی پرسند؟	بسیار کم	70	20
	کم	218	62
	متوسط	33	9
	زیاد	14	4
	بسیار زیاد	15	4
مجموع		350	100

جدول 5: فراوانی و درصد فراوانی نظرات کودکان درمورد ابعاد اجتماعی

بله(درصد)	خیر(درصد)	گویه
27.57	72.43	آیا افرادی غیر از فامیل در محله وجود دارند که به آنها اعتماد داشته و در مواقع خطر به آن ها اعتماد کنید؟
25.41	74.59	آیا در برابر دعوا با بچه های دیگر احساس امنیت می کنید؟
25.68	74.32	آیا در محله شما به همه ی بچه ها با هر لباس و ملیت و نژادی احترام گذاشته می شود؟
37.57	62.43	آیا در محله خشونت و دعوای جدی بزرگترها وجود دارد؟ از این بابت احساس امنیت می کنید؟
50.82	49.18	آیا معلم ها درباره ی بازی در فضاهای عمومی از شما سؤال می پرسند؟
51.54	48.46	آیا در تصمیم گیری ها درباره برخی مسایل به وسیله ی شهردار مدرسه کمک می کنید؟
50.82	49.18	آیا در فضاهای عمومی با شما خوش رفتاری می شود؟

نمودار شماره 3: درصد فراوانی نظرات مثبت (بله) کودکان درمورد ابعاد اجتماعی

- حبیبی، کیومرث؛ حجازی، سیدمهدی. (1394). بررسی راهکارهای طراحی شهری جهت خلق فضای شهری کودک مدار. مطالعات محیطی هفت حصار. شماره چهاردهم، سال چهاردهم.
- حبیبی، کیومرث؛ حجازی، سیدمهدی. (1394). بررسی راهکارهای طراحی شهری جهت خلق فضای شهری کودک مدار. مطالعات محیطی هفت حصار. شماره چهاردهم، سال چهاردهم.
- خوارزمی؛ امید علی، زرقانی، سید هادی؛ جوهری، لیلا؛ پژمان؛ سیده مهدیه. (1395). پروژه تعیین شاخصهای شهردستدار کودک و ارزیابی مناطق شهر مشهد بر اساس آن. مرکز پژوهشهای شورای اسلامی شهر مشهد
- معینی، سید مهدی (1395)، شهر همگان، چاپ اول، انتشارات آذرخش، تهران
- لویس، تیوانت. (1397) راهنمای شهرها و اجتماعات محلی دوستدار کودک کتابچه اینترنتی. <https://www.unicef.org/iran>
- کاشانی جو، خشایار. (1393). پیاده‌راه‌ها از مبانی طراحی تا ویژگی‌های کارکردی. چاپ دوم. انتشارات آذرخش. تهران.
- نوروزی، علیرضا؛ مهین نسترن، (1393) بررسی ضرورت، اصول برنامه‌ریزی و مکان‌یابی در عرصه کوی و محله. ناشر: جهاد دانشگاهی (دانشگاه اصفهان) برنامه‌ریزی فضای بازی کودکان یا بازیکنده‌های شهری. جلد 1
- UN-HABITAT. 2015 <https://sustainabledevelopment.un.org>
- Daneshvar Anbaran, F, Alizadeh, K, & Jafari. (2021). The role of security in the presence of children in public spaces of Shandiz City. Propósitos y Representations, 9 (SPE1), e879. DOI: <http://dx.doi.org/10.20511/pyr2021.v9nSPE1.879>
- UNICEF Child Friendly Cities and Communities Handbook, April 2018 <https://www.unicef.org/iran>
- Ramlee, Maimunah, Omar, Dasimah, Mohd Yunus, Rozyah, Samadi, Zalina (2015) , Revitalization of Urban Public Spaces: An Overview, Procedia - Social and Behavioral Sciences, Volume 201, 22 August
- اسماعیل زاده کواکی؛ علی، اخوان مهدوی؛ علی. (1398). «شهر اسلامی دوستدار کودک» و انتشارات بنیاد پژوهشهای آستان قدس رضوی.
- بهرام پور، عطیه؛ ملک افضلی، علی اصغر (1397). نقش مولفه ایمنی و امنیت در فضاهای شهری در حضور پذیرگی کودکان مطالعه موردی محله فاطمی در منطقه 6 تهران. «فصلنامه علمی پژوهشی شهر ایرانی اسلامی». سال نهم، شماره سی و سوم. <http://http://jupm.miau.ac.ir>
- بهرامی؛ سیاوش، اسمعیلی؛ عزیزاله تاجیک؛ مفیدی؛ فرخنده، حاجی حسن زاده؛ عزیزاله. بستر سازی برای ارتقای نظم اجتماعی از طریق فرهنگ سازی ترافیکی. (1389). فصلنامه نظم و امنیت انتظامی، شماره چهارم، سال دوم، زمستان. <https://www.sid.ir/fa/journal>
- پارسا، پریا؛ میرغلامی، مرتضی؛ قره بیگلر، مینو (1398) شهر مربی کودک: باز تولید الگوی شهر دوستدار کودک در بستری ایرانی اسلامی. فصلنامه پژوهش‌های معماری اسلامی، شماره بیست و دوم، بهار، سال هفتم
- سعیدی رضوانی، نوید؛ امیر احمدی، اکرم؛ فتاحی، مهکامه. (اداره کل مطالعات اجتماعی و فرهنگی)، نوید (1395). شهر دوستدار کودک. انتشارات، نشر شهر. چاپ اول
- سجادیان، ناهید؛ اورکی، پرپوش؛ نعمتی، مرتضی. (1395). بررسی احساس امنیت اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن (نمونه موردی: شهر ایزه). مجله جغرافیا و توسعه فضای شهری، سال سوم، شماره 2، پاییز و زمستان. <https://jgusd.um.ac.ir>
- ستوده، هدایت الله. (1397). آسیب‌شناسی اجتماعی (جامعه‌شناسی انحرافات). چاپ 27. انتشارات آوای نور. تهران.
- عبدالله زاده، علیرضا و همکاران. (1397). مطالعه کارکرد امنیت در بافت‌های تاریخی با رویکرد شهر دوستدار کودک (نمونه موردی: محله بالا کفت بالا شیراز). فصلنامه مطالعات ساختار و کارکرد شهری، سال پنجم، شماره 17.
- علیزاده، کتابیون (1396). نقش فضاهای بی دفاع شهری با تاکید بر پارک. نشریه پژوهش برنامه‌ریزی شهری دور 8. شماره 29 <http://jupm.miau.ac.ir>

. Mitchell, R., et al. 2007. Falls from playground equipment: will the new Australian

Wilks, Judith, (2005), Child-friendly cities: a place for active citizenship in geographical and environmental education, International Research in Geographical and Environmental Education, 2992.

<http://jahaniran.ir>.

<https://www.amar.org.ir>

<https://childfriendlycities.org/growing-cities/2019>

<https://www.isna.ir/news>

Kent, F. (2008). Place making and Tourism. Destination Marketing Association International (DMAI) Annual Conference. Las Vegas: NV, July .
playground safety standard make a difference

and how will we tell? Health Promote. J Austr , Vol.18, No2 Pp. 98-104

Mitchell, R., et al. 2007. Falls from playground equipment: will the new Australian playground safety standard make a difference and how will we tell? Health Promot. J Austr , Vol.18, No2 Pp. 98-104

Paul, A., Sen, J. (2018). Livability assessment within a metropolis based on the impact of integrated urban geographic factors (IUGFs) on clustering urban centers of Kolkata. Cities. Vol: 74, pp: 142-150

**Socio-cultural indicators affecting
The presence of children aged 0-14 years in public spaces of Shandiz**

Abstract

Today, public spaces in cities are shaped by the standards and needs of adults. And these spaces often lack appropriate and safe standards for children, while measures such as the creation of the World Convention on the Rights of the Child, the project of child-friendly cities are underway. The aim of this study was to investigate the socio-cultural indicators affecting the presence of children in public spaces outside the service area of Shandiz Municipality. The statistical population of this study is children aged 0-14 years old living in Shandiz city based on the 2016 population and housing census and their parents. Using the Cochran's formula, the completed sample size of 350 children-parents were interviewed. This research is of applied type and its method is descriptive-analytical and non-parametric statistical methods have been used to measure and analyze the questionnaires using SPSS software. The results show that the value of correlation coefficient for the three factors of participation, security of social order is equal to 0.201, 0.247 and 0.116, respectively. Therefore, the quality of the above socio-cultural indicators is directly related to the presence of children in public spaces, which according to the citizens of public spaces in Shandiz, have a low and very low level of security, social order and participation in programs

Key words: child, public spaces, child friendly city, participation, Attendance, Shandiz City